

KIIRITUSRAVI TÛSISTUSED - ÛLEVAADE JA VÄLJAKUTSE TAASTUSRAVI MEESKONNALE

Margit-Maie Marjamägi
Hematoloogia- onkoloogia kliinik,
06.09.2013.

- 60 % radikaalne kiiritusravi
- 40 % palliatiivne kiiritusravi
- 65% täna diagnoositud vähijuhtudest elab vähemalt 5 aastat (1950-ndail aastail ainult 35%)
- Neid patsiente kirjeldatakse kui „vähist paranenuid “ ja mitte kui „vähi ohvreid “
- Mida pikem on vähist ravitud inimese eluiga, seda rohkem hilistüsistusi võib ilmned a ja jooksul
- Kõrvaltoimeid saab ennetada või ravimitega ja ka oma käitumisega muuta – leevendada.

Valik neuromuskulaarsetest ja muskuloskeetaalsetest häiretest kiiritusravi saanul

- 1

- Neuromuskulaartserebroopaatia
- Müelopaatia
- Radikulopaatia
- Pleksopaatia
 - Neuropaatia/Polüneuropaaia
 - Mononeuropaatia
 - Mononeuropaatia Multiplex
 - Ganglionopaatia
- Müopaatia
 - Myasthenia Gravis
- Lihas- kõõluse kahjustused
- Liigeskapsli kahjustused
- Epikondüliit
- Spondüloos
- Selja ebastabiilsus
- Fraktuurid
- Artriit
- Osteoporoos

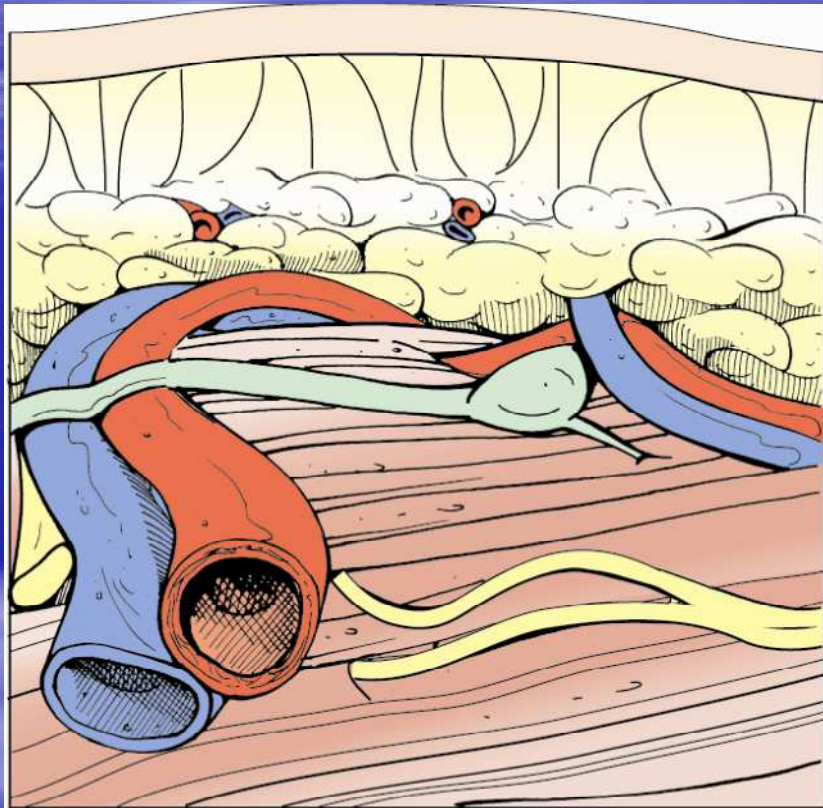
Valik häiretest - 2

- Lümfodeem
- Väsimus
- Müalgia
- Fibromüalgia
- Kardiaalne puudulikkus
- Pulmonaare puudulikkus
- Soolestiku ja põie düsfunktsioon

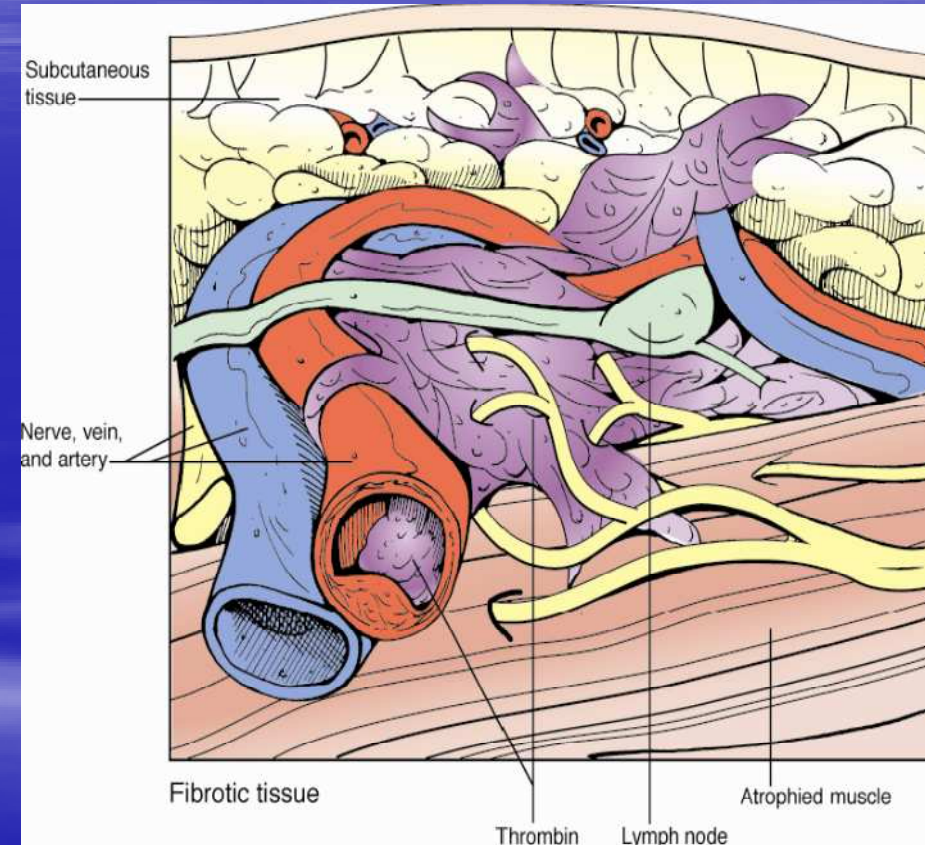
Kiiritus fibroosi sündroom (KFS)
Radiation Fibrosis Syndrom (RFS)

Kiiritus fibroosi sündroom

Vaskulaarne ja pehme koe skleroos



Normal tissue



From: Stubblefield MD. Radiation Fibrosis Syndrome. In: Stubblefield MD and O'Dell MW, editors. Cancer Rehabilitation: Principles and Practice. New York, NY: Demos Medical Publishing; 2009, 723-45.

Kiiritus fibroosi sündroomist tingitud neuromuskulaarsed ja muskuloskeletaalsed tüsistused

- Skeleti kasvu peatumine
- Skolioos
- Osteoporoos
- Osteoradionekroos
- Düsfaagia
- Düsartria
 - Tserebroopaatia/aju nekroos
 - Leukoentsefalopaatia
 - Neuropsühholoogiline düsfunktsioon
- Müelopaatia
- Radikulopaatia
- Pleksopaatia
- Mononeuropaatia
- Müopaatia
 - Olaliigese düsfunktsioon/tendoniit
 - Liigese kapsli kahjustused

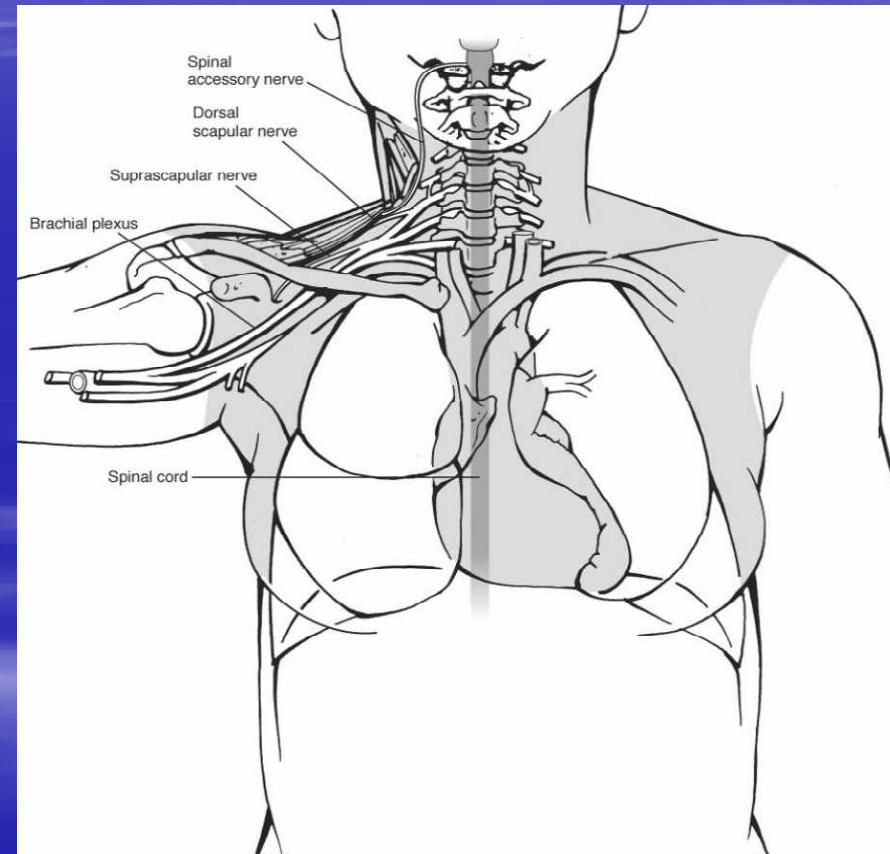
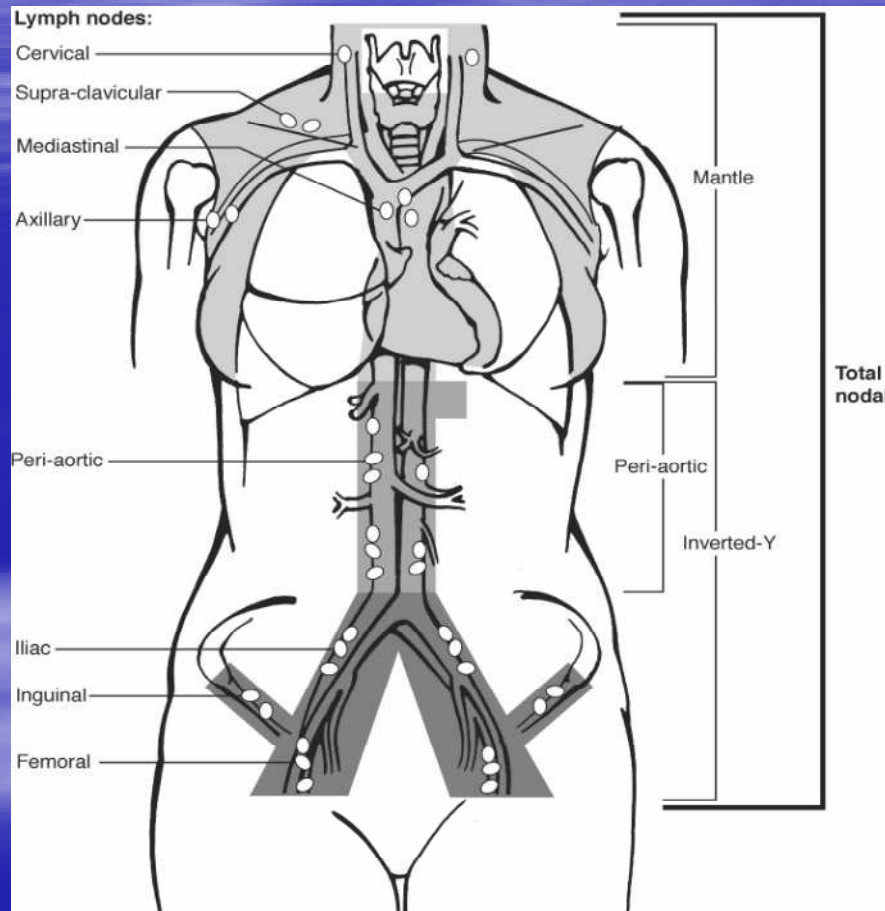
Kiiritus fibroosi sündroom (KFS)
Haigused, mille puhul sageli tekib KFS

- Hodgkin'si lümfoom
- Pea ja kaela piirkonna kasvaja
- Jäsemete sarkoomid
- Rinna vähk
- Vaagna piirkonna kasvaja
- Lülisamba metastaasid

Kiiritus fibroosi sündroomi kujunemine
pea-kaela piirkonna kasvaja korral

- Müelo-radikulo-plekso-neuro-müopaatia
- Tservikaalne düstoonia
- Trigeminiuse/kaela pleksuse neuralgia
- Trismus
- Tendoniit/ Liigeskapsli kahjustused

KFS - Hodgkin'si Lümfoomi korral kasutatavad kiiritusväljad



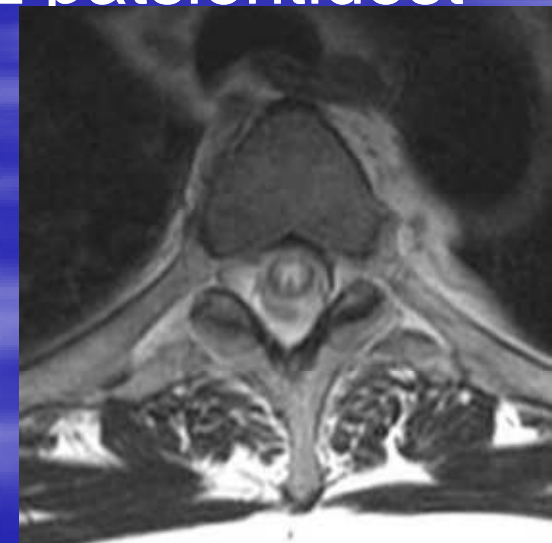
Allikas: Stubblefield MD. Radiation Fibrosis Syndrome. In: Stubblefield MD and O'Dell MW, editors. Cancer Rehabilitation: Principles and Practice. New York, NY: Demos Medical Publishing; 2009, 723-45.

Kiiritus fibroosi sündroom (KFS)
Müelo-radikulo-plekso-neuro-müopaatia peale kiiritusravi
Hodgkin'si lümfoomi korral



KFS - Müelopaatia

- Subakuutne müelopaatia ilmneb kuni 15% -l mantle field tehnika järgi ravitud HL patsientidest
 - Kliiniline pilt: Spastilisus
 - Parapleegia / Tetrapleegia
 - Spinaal ataksia
 - Funikulaarne valu
 - Detrusor sfinkteri düssünergia (DSD)
 - Düstoonia



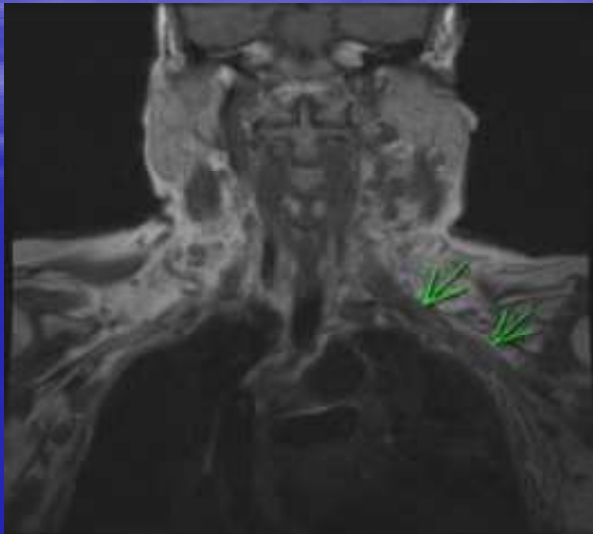
KFS - Radikulopaatia

- Esinemissagedus ?
- Kliiniline pilt : Mono või polü-dermatomal valu või sensoorne defitsiit
 - Ühe või mitme lihase nõrkus, krambid, spasmid
 - Düstoonia
 - Sageli kaasneb PNS defitsiidiga
 - Sageli esinev ja ägedalt kulgev ülemiste tservikaalsete (C-5, C-6) närvi juurte kahjustus

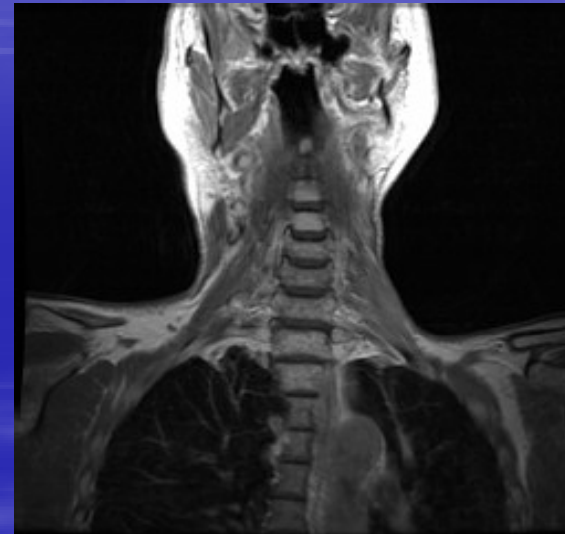
KFS - Pleksopaatia

- Esinemissagedus kuni 1% vähi haigetest
Kliiniline pilt :Valu või sensoorne defitsiit pleksuse närvi varustus piirkonnas
 - Kahjustatud pleksuse närvivarustus piirkonna nõrkus, krambid , spasmid
 - Düstoonia
 - Sageli kaasneb PNS defitsiidiga
 - Sageli esinev ja ägedalt kulgev ülemise brahhiaal pleksuse kahjustus

KFS – põhjustatud pleksopaatia vähi haigel



Rinna vähi patsiendi
MRI T1 peale k/a



Pea ja kaela piirkonna
vähiga patsiendi
MRI T1 peale k/a

KFS - Neuropaatia

- Esinemissagedus ?
- Kliiniline pilt : Mono või polü-neuroni valu või sensoorne defitsiit
 - Mono või polü-neuroni nõrkus, krambid, spasm
 - Düstoonia
 - Sageli kaasneb PNS defitsiidiga
 - Kahjustatud on ainult kiiritusväljas olnud närv(id)

KFS - Müopaatia

- Esinemissagedus ?
- Kliiniline pilt: valu, nõrkus, krambid, spasm
 - Düstoonia
 - Sageli koos PNS defitsiidiga

Kiiritusravi välja jäänud luude murrud:

- vaagnaluu murd
- roiete murrud
- rangluu murd

- Olenevalt murru tüübist –õpetatakse patsiendile ambulatoorselt toime tulema – kõndimist abivahenditega, käte lihaste tugevdavaid harjutusi, abivahenditega toimetulekut.
- Murru paranedes võimlemine alajäsemete lihaste tugevdamiseks
- Füsioterapeudi abi sõltub murru tüübist – ulatusest , komplikatsioonidest
- Oluline, et harjutamisel -töötamisel mitte üle koormata luid- liigeseid, lihaseid

Rehabilitatsioon eesnäärme vähi patsiendil peale kiiritusravi:

- Patsiendid elavad kaua, ravist tingitud tüsistused ilmnevad aastate möödudes, halvendades elukvaliteeti.
- Ravi hilistüsistusteks on inkontinents, impotentsus, soole tühjendus häired, rahutus, depressioon. Valud seljas – vaagna piirkonnas
- ABI: individuaalne rehabilitatsiooni plaan, mis sisaldab ka tualeti kasutus- harjumuste muutuste selgitamist, harjutusi vaagna põhja lihastele, jne.
- (sama ka naistele vaagna piirkonna kasvajate puhul)

Kuidas aidata sellist inimest ?

Elukvaliteedi programm:

haiguse lokalisatsioonist tulenev patsiendi koolitus

- Erinevad harjutused (venitus, painutus, lõõgastus jne.)
- Abivahendid (peatoed, ortoosid jne)
- Patsiendi aktiveerimine
- Fitness –sportlik eluviisi tutvustamine, patsiendi kaasamine sellesse

- Patsiendi ja tema lähedaste nõustamine toimetuleku teemadel
- Sotsiaalne kaasamine , kultuuri elust osavõtt
- Toitumisalane nõustamine



TÄNAN